

Paraules clau

immigració, integració, esportistes estrangers, religió, programes d'activitat física

Diferents mirades sobre la immigració i l'esport

■ NÚRIA PUIG

Catedràtica de Sociologia de l'Esport.
INEFC-Barcelona

■ MARTA FULLANA

Estudiant de 2n cicle de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport.
INEFC-Barcelona

Abstract

This article is the literary version, in colloquial tone, of the round table, which was a part of the opening act of the meeting on Sport and Immigration. It was chaired by Dr. Sílvia Carrasco, professor of Anthropology in the Autonomous University of Barcelona (UAB). Those who intervened in order of participation, were:

- Yusef el Nasri, European under-23 champion, 5000 m. (Amsterdam 2001).
- Andreu Camps, doctor in Law, Professor for Legislation and Sport Organisation in INEFC-Lleida, and players agent.
- Kinda Marrawi, student of Fine Arts in the University of Barcelona (UB) and collaborator in the project "Women" of the Polytechnical University of Catalunya (UPC).
- Mila García, Professor of INEFC-Barcelona and director of the "Study Group of Women and Sport (GEDE)".

After the intervention of the table guests, there was a debate full of rich comments which have been included in this article.

Key words

immigration, integration, foreign top level sportmen and women, religion, physical activity programmes

Resum

Aquest article és la versió literària, conservant el to col·loquial, de la taula rodona que es va fer com a acte inaugural de les jornades sobre esport i immigració. Fou moderada per la Dra. Sílvia Carrasco, professora titular d'Antropologia a la Universitat Autònoma de Barcelona. Les persones que hi varen participar per ordre d'intervenció van ser:

- Yusef El Nasri, campió d'Europa Sub 23, 5000 m (Amsterdam, 2001).
- Andreu Camps, doctor en Dret, catedràtic de Legislació i Organització de l'Esport l'INEF-Catalunya, Lleida i agent de jugadors.
- Kinda Marrawi, estudiant de Belles Arts a la Universitat de Barcelona i col·laboradora en el *Projecte Dona* de la Universitat Politècnica de Catalunya.
- Mila García, professora de l'INEF-Catalunya, Barcelona, i directora del *Grup d'Estudi Dona i Esport* (GEDE).

En acabar les intervencions de les persones convidades a la taula es generà un debat amb aportacions enriquidores que també han estat incloses en aquest article.

Per situar el tema:

una reflexió antropològica a càrrec de Sílvia Carrasco

Vull parlar de dues paradoxes que es donen a l'hora de plantejar l'esport per la població immigrada. La primera té a veure amb el concepte excessivament restringit d'esport. El que entenem per esport en el sentit més tradicional és propi de les societats occidentals. En canvi, davant de col·lectius que vénen d'altres entorns no aprofitem el potencial de les seves pràctiques físiques, que fins i tot es perden. D'aquesta manera es perden oportunitats d'integració.

Per exemple, a les escoles, a secundària, els adolescents, que podrien estar utilitzant el ball com una forma d'expressió física i, per tant, d'activitat, no té uns espais i hi ha molt prejudicis al voltant de quan és convenient, de quina manera o de quin tipus de ball. Això està reduint una forma d'expressió que, a més, podria ésser compartida.

La segona paradoxa té a veure amb els estereotips. Hi ha una representació dominant que, per a la societat majoritària, representa la persona d'origen estranger, l'immigrant estranger, etc., al qual li atribuem una sèrie d'estereotips.

Els estereotips juguen sempre en dos sentits, el positiu i el negatiu. A casa nostra ja hi ha de tot. Poso dos exemples: Ha estat notícia al diari, i cada curs o cada dos cursos són notícies d'aquelles recurrents, torna a aparèixer el mateix cas... coses com: un pare d'origen marroquí impedeix que les seves filles en edat escolar assisteixin a la classe d'educació física; això, crea tota una sèrie de trasbalsos tant per als educadors com per als altres agents educatius. Idees al voltant d'aquesta separació, d'aquesta mentalitat irreconciliable, tot això alimenta de manera perversa aquests estereotips. Espero que les persones que ens acompanyen en aquesta taula rodona puguin mostrar la distorsió d'aquest estereotip a través de la seva experiència.

Hi ha una idea que l'esport no forma part de la vida d'aquestes persones, d'una mentalitat arcaica derivada de les seves creences i pràctiques religioses. Esperem que això sigui una idea per a desterrar, a veure si ho aconseguim.

Un altre estereotip, que és positiu, però exactament igual de segregatiu, és la idea que, especialment en els esportistes d'elit, determinats immigrants estrangers tenen unes aptituds físiques especials. Fixem-nos que segregatiu, i que arcaic és el nostre estereotip. Tenen unes aptituds físiques superiors, específiques i, per tant, els veiem com a objectes de consum. Els estem reduint a cossos que ens fan gaudir perquè toquen molt bé la pilota (de no sé quina manera), o perquè tenen un potencial d'atletisme (de no sé quina altra). Estem reduint, classificant, segregant... en definitiva.

Es diu, en països que ens porten molt més temps en aquest tipus de reflexió, que el fet que existeixen entre els grans campions (Michael Jordan, per exemple) persones membres de les minories –amb situació de segregació, precària o d'infrarepresentació històrica en els òrgans de poder– és bo, per als nois i noies joves d'aquelles mateixes minories és bo perquè poden tenir grans expectatives sobre ells mateixos.

Això, és tan negatiu com el fet que no tinguin cap classe de model, perquè els models són inassolibles. No tothom es pot

convertir en un Michael Jordan; és més, molt poca gent s'hi pot convertir. Estem reduint la definició identificadora d'aquests grups a partir d'una sèrie de característiques totalment reduccionistes i, a més, situant en l'excepcionalitat el que tenen de positiu. Fixeu-vos que terrible pot ser un estereotip positiu d'aquestes característiques, per tant, anem en compte a l'hora d'utilitzar les metàfores de l'esport i les oportunitats que ens pot brindar.

Acabo, doncs, amb aquestes advertències i passo la paraula a Yusef El Nasri, perquè ens expliqui, en el seu cas, totes aquestes contradiccions, la seva pròpia biografia, com ens les pot il·lustrar, desmentir i ajudar a reflexionar. Gràcies, quan vulguis.

La mirada de Yusef El Nasri: un atleta d'elit arribat del Marroc

La Biografia

Hola, bon dia a tothom, com ha dit Sílvia Carrasco, em dic Yusef, que en català és Josep i en espanyol és José.

Vaig arribar a Espanya, concretament a Torredembarra, a la província de Tarragona, l'any 1988, i els meus pares ja feia molts anys que hi eren. El meu pare fa 31 anys que va venir i jo em vaig quedar al Marroc amb la meua germana, perquè havia d'estudiar àrab, havia de conèixer una mica la nostra cultura, la història del Marroc...

El meu pare va tenir la seva feina i ara, fa gairebé un any, es va jubilar. La meua mare sempre ha estat mestressa de casa, mai ha treballat. En la nostra cultura –és més per cultura que per religió– la majoria de les dones no treballen. Això ja està canviant perquè les noies ja estudien les seves carreres i és diferent.

Fins i tot el meu pare, essent home, com que va viure l'ocupació francesa i l'espanyola, va tenir moltes dificultats per estudiar i sempre li ha agradat deixar-nos fer el que ell no va poder fer. Ells eren tres germans i, com que la situació era molt delicada, els meus avis només podien pagar els estudis a un d'ells i va ser el meu

Yusef El Nasri, durant la seva intervenció.

oncle, que va acabar la seva carrera i és director d'institut.

Vaig arribar aquí l'any 88 i vaig començar a estudiar. Em van posar a tercer, tenia 9 anys. Al principi vaig tenir unes miques de dificultats amb l'idioma, però em va ajudar molt saber francès, perquè al Marroc s'estudia i com que són les mateixes lletres...

També vaig tenir sort que la meua professora parlava francès. Al cap de tres mesos, ja parlava castellà. Va ser una mica dur, perquè em vaig trobar amb dos idiomes, s'estudiava l'espanyol i el català, i passar d'estudiar l'àrab que és molt diferent i que, com tothom ja sap, s'escriu al revés i és una mica complicat.

El català em va costar una mica, encara ara em costa parlar-lo...

A l'escola quasi mai no he tingut problemes de racisme, perquè si no busques problemes no en tens. Com que sempre he estat força tranquil, gairebé no parlava, m'ha ajudat a no tenir problemes amb els companys de l'escola. Sí que hi havia alguns nens, i és normal, que em deien paraulotes, però jo passava de tot.

Vaig venir a Espanya al desembre. Al novembre d'aquell mateix any havia començat a practicar atletisme al Marroc. Com que aquí no tenia cap amic que fes atletis-

me, el vaig deixar de banda. Tot i això, a mi sempre m'havia agradat fer atletisme i esport, en general. Els amics de la classe, quasi tots jugaven a futbol i, per això, també vaig començar a practicar-lo. Vaig fer aquest esport fins l'any 94 que vaig començar a l'institut de formació professional.

"I vaig començar a fer atletisme"

Quan feia primer de FP administratiu, a l'institut van penjar una pancarta dient que farien unes proves d'atletisme i, a mi, em van fer córrer 1000 m perquè als que teníem 14 anys ens va tocar aquesta prova. Vaig fer una marca que per la meua edat i sense haver entrenat, estava força bé.

Aquell dia, el que és ara el meu entrenador, Jesús Velasco, va venir a Torredembarra perquè volia començar a entrenar a la gent d'aquesta població. Va parlar amb el responsable de la pista d'atletisme i van dir que jo era un noi que tenia qualitats per ser atleta. Van parlar amb mi i em van demanar si feia algun esport i vaig dir-los que futbol, com tothom. Em van dir si podia anar a entrenar tres dies la setmana, que és el que entrenaven els nois de la meua edat. Al principi em va costar, perquè recordo que hi anava una setmana i desapareixia un mes. Jesús em venia a buscar a casa i sempre li explicava alguna història, que havia estat amb grip... Em deia que anés a entrenar que podria ser molt bo, però estava en l'edat que es diu *"del pavo"* i no em creia que pogués arribar on estic ara.

Aquell any gairebé no vaig entrenar, però l'any següent, el 95, m'ho vaig repensar per veure què passaria, com que m'havien dit que tenia possibilitats... Vaig tornar a entrenar tres dies la setmana i aquell any vaig quedar subcampionat d'Espanya cadet. Amb aquella edat, per mi, va ser una gran alegria i va ser a partir d'això que vaig començar a anar a entrenar els dies que em tocava.

A més, quan vaig començar a fer atletisme, al meu pare no li agradava gaire. No és que no li agradés que fes esport, sinó que veia que cada vegada les notes bai-

xaven i que dedicava més temps a l'atletisme que no pas als estudis i em deia: "a veure si acabaràs com jo en comptes d'acabar la teua carrera, acabaràs essent treballador"... Sempre deia que és molt difícil trobar feina si no tens una carrera, i que, si en trobes, són feines molt dures. Recordava la seva joventut. A partir del 98 vaig fer un canvi important, vaig quedar campió d'Europa júnior al desembre i al març vaig anar al Mundial Absolut i vaig quedar 5è. Després d'això m'han anat arribant les coses juntes i m'ha costat d'assimilar-les, perquè he passat de quasi res, a estar a nivell mundial. Recordo que moltes vegades que avisaven a l'entrenador per dir que venia algun periodista, per fer una entrevista, em posava nerviós i li deia que no hi volia anar.

Quan vaig quedar campió d'Europa júnior vaig estar dues setmanes que, quasi cada dia em venien a fer entrevistes, tota la premsa d'Espanya, revistes... A més, com que era musulmà, van voler entrar una mica en la història de la nostra religió, què era el Ramadà, com era la vida d'un atleta durant el Ramadà.

La vida d'un atleta durant en Ramadà

Dijous de la setmana que ve (22 de novembre del 2001) faran un reportatge per TV3, de 24 hores, per filmar el que fa un esportista d'elit durant un dia de Ramadà.

Amb el Ramadà he tingut una mica de sort, perquè sempre m'ha agafat entre els mesos de: febrer, gener, desembre, que no hi ha campionats del món ni d'Europa. Fent càlculs, d'aquí a 7 o 8 anys m'agafarà a l'estiu que és quan es fan les grans competicions. El Ramadà és el mes sagrat, aquí, com que la cultura és diferent..., si un de vosaltres ha anat a un país musulmà quan és Ramadà, hi ha un ambient molt bonic. Nosaltres comptem amb calendari lunar, que són entre 10 i 12 dies més cada any, per això, el ramadà, cada any ve 10 o 12 dies més avançat, i el fem en totes les dates de l'any. Recordo quan era petit que el passàvem a l'estiu i és una mica dur.

El Ramadà no és tan dur com pensa la gent, perquè l'únic àpat que no fem és el del migdia. Sí que és veritat que quan són les dues del migdia tens aquell "cuc" i ganes de menjar, però de seguida passa. Normalment durant el Ramadà cada any m'he engreixat dos o tres quilos. Entre els menjars que fem i que durant el Ramadà no entreno... Un àpat el fem entre les 5:30 i les 6 de la tarda, un altre sobre les 11 de la nit i l'altre cap a les 6 del matí. I com que entre àpats no entreno deu ser per això que m'engreixo, perquè no perdo res. La nostra religió sempre és per afavorir-nos, per donar-nos, ens facilita les coses, no ens les complica i, quan estem al Ramadà, per posar un exemple, si tu tens alguna cosa que no pots fer Ramadà, alguna causa que sigui justificada (viatge molt llarg, malaltia...), pots menjar. Si he d'anar de viatge al Marroc o el que sigui, jo puc menjar, la nostra religió ens permet menjar. Si tinc algun campionat del Món i m'agafa el Ramadà, jo intentaré fer-lo però si no puc, menjaré o beuré aigua. La gent sempre pensa que la nostra religió és molt estricta i no és així, això és falta d'informació, la nostra religió és com qualsevol de les altres religions.

En època de Ramadà, l'únic que canvia del meu entrenament és l'horari. Abans l'entrenament fort el feia a les tardes, ara el faig al matí i, a la tarda, treballo menys. Cada època fem un entrenament o un altre; el Ramadà n'és una d'elles.

La mirada d'Andreu Camps, agent de jugadors

Parlaré de dos temes: un més de caràcter d'experiència quant a la vinguda o la contractació de persones que vénen d'altres països i la seva integració social o econòmica dins del nostre país; i un altre relacionat amb les qüestions jurídiques i normatives relacionades amb la vinguda d'esportistes d'un altre país.

Situacions molt diferents

En principi quan estem parlant de la vinguda de persones d'altres països, és obvi que des d'un punt de vista jurídic i social, hem de diferenciar: la vinguda dels espor-

tistes d'aquells països que estan dins d'un àmbit econòmic, jurídic o estructural proper –de forma molt clara els que vénen de la Unió Europea o que vénen d'àmbits que tenen unes relacions privilegiades amb la Unió Europea– i tots aquells que vénen d'un altre país que no té aquestes relacions estructurals o jurídiques afavorides per part del nostre país o del context polític en què vivim. Per tant, des d'aquest punt de vista, trobem situacions diferents i també trobem organitzacions o maneres de poder venir al nostre país diferents.

Igualment, no és el mateix aquelles persones que han vingut en el context d'una família (ve el conjunt de la família o una part) i el seu desenvolupament esportiu es fa, més o menys, al nostre país i aquelles persones que vénen d'una manera expressa per a la pràctica esportiva, vénen al nostre país per desenvolupar una pràctica més o menys de nivell, normalment amb una connotació professional, quasi professional o semiprofessional. Jo em referiré principalment a aquells que vénen d'una forma individualitzada i no en el context de tota una família que ve al nostre país i que a partir d'aquesta vinguda de la família comencen a fer esport, sinó aquells que vénen amb l'objectiu principal de l'activitat esportiva i no l'activitat familiar o social d'una manera global.

Així mateix, també hem de diferenciar entre els esportistes que poden venir i vénen de joves o de molt joves, d'aquells que vénen quan ja tenen una edat que en el món esportiu, no en l'edat cronològica, podem anomenar una mica més adults, normalment doncs, esportistes de 25-26 anys. Des d'un punt de vista humà o personal, són encara gent molt jove, quan els veiem a la televisió ens sembla que són molt grans, i la veritat és que són molt joves. Per tant, és diferent entre el que és la vinguda d'un esportista jove o molt jove, m'estic referint a 9, 10, 11 o 12 anys, amb objectiu únicament esportiu; és a dir, se'l porta aquí perquè es considera que és una promesa o una futura promesa; o aquell que ja té 25, 26, 28 o 30 anys que se'l fitxa perquè és estranger, i perquè és molt bo i ja no és una promesa sinó que és una persona que ja té una consolidació dins el món de l'esport.

També hi ha diferències molt importants, probablement per estructures de funcionament derivades de la pròpia dinàmica econòmica del món de l'esport, la situació dels esports individuals i la dels esports col·lectius; hi ha sistemes de funcionament intern diferents. Quan venen al nostre país es veuen afavorits en funció de quina és la dimensió econòmica i quines són les potencialitats econòmiques de l'esport que practiquen.

D'aquells que vénen expressament, n'hi ha una bona part que vénen perquè els prometen o els garanteixen un lloc de treball. Per tant, vénen a oferir les seves prestacions esportives. Aquesta és la situació més normal, és a dir, el sistema de reclam perquè vinguin aquells que són bons en esports no massa professionalitzats és oferir-los un lloc de treball.

Hi ha altres tipus d'esports que poden tenir un nivell econòmic una mica més elevat i que els esportistes accepten venir per un sou de entre 600 i 1.020 € mensuals, algun cop un salari més o menys legalitzat i, la majoria de vegades, no legalitzat (no és que no sigui legalitzat per als que vénen de l'estranger, sinó que en general no és legalitzat per a cap esportista).

Finalment, hi ha aquells que vénen per tres o quatre milions de dòlars o, fins i tot, cinc, per poder, durant un any, desenvolupar les seves activitats aquí.

Com podem entendre, les diferències entre els uns i els altres són molt grans. Per tant, no podem parlar d'una mateixa realitat, d'una mateixa dinàmica global dintre de tot el que seria la vinguda de persones d'altres països per desenvolupar la pràctica esportiva. Ja hem vist que és molt diferent aquella promesa, aquell jove que ve de molt petit, perquè es considera que és una promesa potencial, d'aquell que ja és una persona consolidada. Els nivells econòmics també ho són molt. Són realitats molt diferents.

Immigracions provisionals o definitives

Penso que és molt diferent aquell que va a un altre país amb una voluntat, una idea, un pensament de quedar-s'hi d'aquell que està de pas. En el primer cas,

la persona vol trobar, vol viure altres experiències, siguin esportives, socials, econòmiques, laborals...; vol anar a un altre lloc perquè pensa que es podrà desenvolupar personalment, professionalment, humanament, d'una manera diferent. En el segon cas, en canvi, la voluntat o el pensament de la persona no és tant de quedar-se en aquest lloc, sinó que és un procés migratori que, repetitxo, és estar de pas. És a dir, va a un lloc però amb una idea molt clara que hi pot estar una temporada, dues, mitja, uns mesos. Molta o la majoria de la gent que ve, de la qual tinc coneixement, tenen un pensament o una consciència de no permanència, estan en procés migratori permanent.

La dinàmica esportiva, en un moment determinat i per unes circumstàncies, els ha conduït a un lloc, però saben i tenen clar que si en un altre moment al cap d'un temps els ofereixen unes millors condicions esportives o econòmiques, aniran a un altre país, a un altre indret.

Per tant, és un procés migratori permanent. No puc parlar en termes generals, perquè és molt arriscat i no en tinc coneixement. D'alguna forma no deixa de ser una etapa de la seva vida i, per tant, tots aquells elements d'integració social, aquells elements que poden permetre una vertebració dintre de la societat en la qual estan vivint o estan treballant, sembla que ho percebin com a tema secundari; és a dir, no és un tema important per a ells. Els temes d'integració en la cultura, d'integració en la dinàmica de la llengua, fins i tot, els temes d'integració en els aspectes socioeconòmics. Per exemple, quan a un esportista d'un determinat nivell li plantejges que hauria de fer-se un pla de pensions, o que hauria de fer unes inversions determinades ("per què no et compres una casa, o et compres un pis, per què no fas..."), això no és un tema que els preocupi, al contrari, no pensen arrel·lar-se i, per tant, no tenen aquest tipus d'idea.

Sembla que són situacions força diferents i hi ha una determinada idea no de ser hostil en l'àmbit en el qual es mouran, però tampoc no tenen una voluntat manifestada de voler-se integrar.

L'aspecte jurídic

Voldria manifestar que, en l'altra vessant, des del punt de vista jurídic, hi ha una determinada contradicció dins del que és la nostra estructura, no tant jurídica, sinó normativa. Nosaltres veiem que, majoritàriament, les estructures esportives, per tant, les federacions, posen uns determinats impediments, uns determinats condicionants a la pràctica esportiva d'aquelles persones que no tinguin la nacionalitat del país o, per extensió de la Unió Europea, o de l'espai econòmic europeu. Ja sabeu tota la problemàtica que existeix amb els famosos comunitaris B, etc. Hi ha uns impediments i, quan es busca o s'intenta explicar quina és la raó d'aquesta normativa limitadora, la resposta sempre és la mateixa: "és per a la millora de la condició esportiva dels ciutadans d'aquest país, que beneficiarà la selecció nacional, que és aquella que ens representa". Sense voler discutir si això és generalitzable o comprensible en tots els àmbits de la competició (si és el mateix una primera divisió que una regional o que una provincial) en el fons, aquest tipus de limitacions sempre estan en la filosofia de preservar la selecció nacional.

Tanmateix, malgrat que diguin que la finalitat és preservar la selecció nacional, quan ens trobem en nivells màxims de l'elit, aleshores ja és al revés. Si alguna de les persones que ha vingut d'un altre país –fins i tot encara que no visqui aquí– té la il·lusió, les ganes, li paguen per fer això o li donen facilitats per poder defensar la bandera, l'escut i un determinat himne, ens trobem que les dificultats jurídiques queden eliminades a zero. Ja no hi ha problema per fer-los nacionals, perquè del que es tracta és de trobar esportistes bons en certes especialitats (esquí, handbol, gimnàstica, en futbol no tant, però també, etc.). El propi Estat afavoreix, elimina les traves legals o busca els mecanismes perquè puguin representar el país amb un altre mecanisme.

En canvi, uns individus en les mateixes circumstàncies d'estrangeria, quan no estan en aquestes condicions, no tan sols no els deixen representar el país, sinó que no se'ls deixa ni jugar. Per

tant, jo entenc que des del punt de vista normatiu hi ha unes determinades contradiccions quant al sistema que estructura tot això. S'entra en contradiccions importants des del punt de vista polític, des del punt de vista ideològic, perquè quan convé, per aconseguir determinades medalles aquests sistemes s'eliminen o, fins i tot, es paga per fer-ho. Aquí hi haurà persones que probablement en tinguin coneixement. Hi ha waterpolistes importants al nostre país, per exemple, pels que s'ha pagat diners a una determinada senyora perquè s'hi casés, per tal de poder tenir la nacionalitat espanyola, i ser olímpic per Espanya. Per tant, són sistemes que més o menys funcionen.

Kinda Marrawi: una mirada de dona jove musulmana afeccionada a l'esport

Al contrari del meu company Yusef, no sóc cap professional, sinó que, simplement, m'he dedicat a l'esport per afició, perquè m'agrada, per satisfacció personal.

L'esport de les dones no es contradiu amb la religió musulmana

Vaig néixer aquí, els meus pares són de Síria i, des de petita, m'he criat en la religió musulmana. La formació que m'han donat els meus pares és en aquesta religió i el fet de viure aquí m'ha servit per comparar amb una cultura tan diferent. Potser el fet d'estar aquí i tenir costums i tradicions d'un altre país, a vegades es contradiuen una mica, però, si vols, les pots compaginar sense cap problema.

Des de sempre a l'institut havíem fet gimnàstica perquè era obligatori. Quan a COU ens van dir que no en faríem més, vaig voler seguir perquè m'agradava i em vaig apuntar a un gimnàs. Quan vaig entrar a la Universitat de Barcelona, anava al Servei d'Esports i em dedicava a l'atletisme, però no tan bé com el meu company, sinó de caire més amateur. També des de fa set anys practico l'esquí, és un esport que m'agrada molt i

cada any vaig a esquiar perquè el trobo molt "xulo".

Respecte a la família, sempre ens han donat una visió activa de l'esport. Amb el meu pare, els diumenges, sempre agafem la bicicleta. Des de sempre he obert els ulls a l'esport, potser també, perquè tinc un germà gran que li agrada l'esport i, a més, hi treballa. Però, tot això, és personal ja que tinc amigues o companys que això a les seves famílies no passa.

Penso que no té res a veure el fet de tenir una religió amb el de limitar-te en el que vols fer. Potser als meus companys, la seva família, no els ha donat aquesta visió objectiva de l'esport, però ells, si volen, no tenen per què tenir cap problema.

Pel que fa a aquest problema que la religió et prohibeix fer esport, no és cert, sinó ben al contrari, ja que està en contra de la vida sedentària i passiva i promou que, tant la dona com l'home, puguin fer esport.

Respecte a les polèmiques que hi ha d'una noia que el seu pare li prohibeix fer esport vull dir que el pare, no li ho pot prohibir a ningú. Si coneixem els principis que defensen la nostra religió, veurem que es donen uns drets a la dona. Per tant, un cop la dona coneix els seus drets, no pot venir ningú –sigui el seu pare el marit etc.– a treure-li aquests drets i, si la religió a mi em defensa i em diu que puc fer esport, doncs endavant. Aquest integrisme, en l'essència de la religió està prohibitíssim, o sigui, és portar la religió cap al fanatisme. Això, l'Islam ho prohibeix.

Fer esport, igualment amb el vel

Però potser encara esteu pensant que això és molt bonic. Si parlem del vestuari, no es veu bé que una dona que porta el vel faci esport; i què hem de fer? Prohibir-ho rotundament? Doncs no. Hem de trobar alternatives i veure una solució intermèdia que afavoreixi les dues parts i, en aquest sentit, puc donar el meu exemple, que és la meva experiència.

Com a practicant de la religió musulmana no porto el vel, però, defenso els meus ideals i hi ha parts del meu cos que no les mostro. Per exemple, a mi des de petita la natació m'agradava molt, però, el fet d'anar amb menys

roba, em limitava una mica la seva pràctica i una solució que vam trobar –parlant amb la meva mare– va ser posar-me un “mono” com els que porten les professionals i la gent es pensava que ho era. Cal buscar alternatives.

No cal anar amb els pantalonets curts, però portar les teves coses, anar còmoda i fer esport. Si, tot i així, veuen noies que porten el vel, penso que no s'hauria de prohibir, veure una mica com adaptar aquest vestuari per no renunciar a la teva religió. No tens per què renunciar a la vestimenta per practicar una religió i mirar de trobar la solució per veure com poder afrontar-ho i poder fer esport, no haver de renunciar-hi. Fer esport, igualment, amb el vel!

Per la meva experiència, que és a l'únic a què em puc remetre, tant a mi com a la meva mare ens agrada fer esport, però, la meva mare, al contrari que jo, sí que porta el vel.

Aquest fet fa que les dones immigrants quan estan al seu país es troben bé, però, quan vénen aquí tendeixen a l'obesitat, perquè porten una vida totalment passiva. Als països àrabs, hi ha llocs on està tot molt dividit, per dones i per homes. Allà, sí que aquestes dones poden fer la pràctica esportiva, perquè hi ha un gimnàs exclusivament per a elles i, és clar, quan arriben aquí veuen que tot és mixt, les perruqueres... i, si porten el vel, no poden anar-hi, etc. Com aquest exemple n'hi ha mil.

Remetent-me al que deia abans, la meva mare, per exemple, quan va arribar aquí, el problema que es va trobar és que li agradava fer esport, perquè, al seu país, Síria, feia esport. Anava al gimnàs, i quan va arribar es va trobar que un gimnàs només per a dones, era una mica complicat de trobar. El fet d'anar a un gimnàs mixt, no suposa cap problema si hi vas decentment, és com anar pel carrer, utilitzes el vestuari que vols. Ara bé, el problema es planteja quan vols anar més còmoda, perquè ja sabeu que per fer esport s'ha d'anar còmoda i higiènicament és més saludable anar més lleugers. Això, però, en un gimnàs mixt planteja dificultats. Per això, la solució que m'agradaria aportar, és promoure aquest tipus de gimnàs, tot i que, ja sé que és molt complicat i entra-

riem en un altre tema. Ho deixo com a proposta oberta.

La pràctica del Ramadà i el coneixement del propi cos

Respecte al Ramadà, com deia el meu company, tampoc ha de ser cap problema per fer esport, sinó a l'inrevés. Recordo quan anava a l'institut i feia Ramadà, començava a córrer i tenia set i volia beure aigua però no podia. Al capdavant és com tot: al principi pot ser una mica difícil però, al final, t'acostumes. Així, et controles més i valores més els aliments, perquè puc estar sense menjar fins a la tarda i quan arriba l'hora, he de menjar amb cura. Sé que després de dinar ve una mica de son i més portant tantes hores sense menjar. Si dino molta quantitat, arriba un punt que no em puc ni moure. Aquest fet fa que psicològicament controlis una mica els aliments que prenc, els valoro més i no menjo tant.

És un tema que amb cinc minuts no es pot entendre, només donar pinzellades sobre la religió. Tot forma un cúmul i tot engloba una estructura, per tant, ficar-vos al cap tot això és una mica complicat. Però, més que res, desmentir aquesta idea i apuntar que sí que es pot, si un s'ho proposa, fer esport, que és el tema que tractem avui.

Mila García: una mirada de dona

Varietat de situacions

Voldria centrar, d'entrada, dues coses que crec que barregem una mica. Una que el món musulmà no és un; que dir musulmans és com dir cristians i que entre un mormó i un catòlic de Barcelona hi ha molta diferència. Dintre del món musulmà hi ha moltíssimes diferències. Hi ha països confessionals on hi ha una certa obligació, unes regles que impedeixen la pràctica física a homes i dones, hi ha d'altres països que no. Turquia té la prohibició de portar vel, Egipte, en una part important, també. Hi ha països com, per exemple, Tunísia on, fins i tot, està prohibida la possibilitat de tenir més d'una dona, i si no està prohibida per llei, hi ha tants inconvenients que, a la pràctica, és

Fotografia de l'Associació Esportiva Ciutat Vella-Barcelona

Fer esport, igualment amb el vel.

impossible. No tots els països musulmans són el mateix, no totes les dones musulmanes porten vel. És una decisió personal.

Això, ens ho ha explicat molt bé Kinda Marrawi. La seva mare porta vel, perquè creu que és un signe d'identitat i de respecte com a dona musulmana. Ella –a diferència de la seva mare– ho veu d'una altra manera. Abans de començar la taula rodona em deia que, potser això estava provocat perquè no se sentia massa segura amb aquesta doble cultura, no se sentia amb prou seguretat per manifestar públicament, entre les seves companyes, en una edat complicada, un tipus de vestimenta que té una implicació, vulguem o no. Però, de fet, ella se l'ha tret per practicar esport i, segurament, en un moment donat se'l pot posar quan no practica esport i no afecta la seva religió. No caldria buscar espais tan específics, sobretot en les dones joves que ja tenen aquesta doble identificació, per una banda del lloc on viuen i per l'altra del món en el qual creuen, i en el qual es volen realitzar.

En el cas de les dones joves, això sembla que és molt més fàcil, la majoria d'elles van a l'escola i no tenen cap impediment per fer activitat física. Tapar-se més o menys dins d'una activitat física, va fins i

tot, al nivell estètic personal, hi ha noies dins de la casa –em refereixo a l'INEFC– que quan vénen d'una pràctica esportiva, vénen lluint uns cossos meravellosos amb molt poca roba i hi ha noies que llueixen aquests cossos meravellosos dins d'unes llargues samarretes i d'uns pantalons més llargs, i totes són de la mateixa cultura. La vestimenta és un impediment sempre i quan li donem una importància que no té, fins i tot des del punt de vista del manament religiós. Aquesta seria la primera observació que volia fer.

De quin esport parlem?: altres mirades, altres vivències

L'altre punt que també voldria aclarir, és que, quan parlem d'esport i de socialització en l'esport, només parlem d'homes. Les dones fan molt poc esport i la que en fa, ho fa d'una forma purament d'oci, d'esbarjo, no fa esport de competició, que és el que socialitza, en aquest cas, els homes. L'esport de competició, l'organitzat, és un fort element socialitzador, això està estudiat des de la sociologia i aquí hi ha veus que ja han parlat d'això millor que jo.

Sí que és un element, ho heu dit molt bé, però sempre heu dit una cosa, els homes que heu parlat, *quan guanyen!* No sé si s'abracen igual quan perden, però aquí han dit, quan guanyen s'abracen, es besen, es perden tots aquells límits que ens marca allò desconegut, una altra creença, una altra alimentació, una altra olor, un altre color, un altre vestit; i perdem tota mena de prejudicis, és real que els perdem. Tenim el cas de l'equip de futbol campió de l'últim Mundial a França. De sobte els immigrants àrabs, a França, que havien tingut problemes, com a tot arreu, com que hi havia representants dins l'equip nacional, es van convertir en "*los hijos de la patria*". És un bon camí, no se n'ha de deixar cap.

Però a les dones això no ens passa i, per això, quan parlàvem d'una altra mirada, és una altra mirada i una altra vivència. No vivim igual l'esport que els homes i, per tant, no podem apropar-nos-hi de la mateixa manera i, en cas de persones que vénen d'una cultura diferent, i dic cultura i

no religió, perquè la cultura té una arrel més antropològica i menys de creença i és més fàcil de provocar elements interculturals quan es parla de cultura i no de religió. Aleshores, aquests elements culturals que ens presenta una dona siriana, referint-se a les dones sobre aquesta preferència que diuen tenir o aquests impediments per fer pràctica física i la necessitat de tenir llocs especials, em feia gràcia. No és tampoc tan estrany a la nostra cultura. Totes les dones riques de Barcelona van a fer classes a un gimnàs on només hi ha dones, i no és per problemes religiosos. Tenen uns gimnasos meravellosos on, en comptes de col·locar-se el vel, es posen rulós o crema i aleshores no volen que les vegin els homes. Els agrada un espai de socialització individual. Viure junts, ésser iguals, no vol dir compartir-ho tot i, això, que es una norma democràtica viscuda per nosaltres, en alguns casos, està establert com a norma i aquí ve el problema. El problema ve quan a mi em diuen que no puc fer quelcom que vull fer, no quan jo trio fer quelcom de manera diferent.

Tradició i religió

El que hauríem de saber és que com més lluny estigui la cultura de les dones immigrants de la nostra, més dificultats hi ha perquè puguem compartir amb elles. Perquè les persones que vénen d'Amèrica Llatina tenen el mateix procés cultural que nosaltres i els és molt més fàcil adaptar-se i tenen els mateixos problemes –si tenen diners viuen bé i són reconeguts per la nostra societat i si no en tenen, viuen malament i no són reconeguts per la nostra societat– però no tenim cap més tipus de problema. El tenim quan realment les creences i els costums són diferents o molt diferents, més que per religió, per costum.

Quan veiem tot el procés que ha passat –les dones dels talibans amb la burca– hem de saber que això no és ni de l'Islam ni àrab, prové d'un costum indi. Quan tothom ens parla de les ablacions i de les barbàries que es fan en aquest món musulmà, tampoc és musulmà, és la tradició d'alguns indrets de l'Àfrica subsahariana; hi ha països africans, negres, musulmans

que fan ablacions i hi ha països que no. Per tant, l'únic que m'atreveixo a dir és que hem de buscar mecanismes perquè, de mica en mica, les persones que vénen de fora puguin compartir una experiència corporal entre elles i entre nosaltres. No m'atreveixo a dir res més perquè és un món molt complicat. És un món del qual s'ha de saber més, jo n'hauria de saber més per estendre'm, perquè la resta ja en sap força.

Les dones que fan pràctica física –les magribines que jo conec– ho fan soles. Ho fan soles i ho fan amb dificultats. Totes aquelles dones magribines que vénen de fora, de classes més humils o de costums musulmans de classes més humils, és molt difícil que s'apropin a un gimnàs o a una activitat física, encara que estigui només dedicada a les dones, perquè els processos, els camins d'informació són molt dificultosos. Han de començar per aprendre un idioma, altrament no es poden relacionar. Nosaltres –a la tarda us ho explicarem– donem classes amb una intèrpret; això és impossible de mantenir durant gaire temps, l'única esperança que tenim de compartir un espai, unes vivències, és en les joves que vénen i s'eduquen en l'àmbit escolar. Són aquelles que, després, hauran d'educar les seves mares, si volem que es puguin compartir espais amb una mica més de tranquil·litat.

El públic –amb la seva mirada interrogativa– ajuda en l'aprofundiment de les altres mirades

Integració i interculturalitat

Sóc l'Ignasi Mas, mestre d'educació física a Sabadell i estudiant de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport. Una pregunta per a la Kinda i el Yusef: Quins serien els factors amb els quals vosaltres heu aconseguit, venint de fora i amb una religió diferent a la d'aquí, integrar-vos en aquesta societat?

La resposta de Kinda Marrawi

Penso que, una mica, encara que soni com un tòpic, és la interculturalitat. Quan estàs aquí i dius que ets d'una religió, la gent d'aquí, t'acull i vol saber una mica,

“comenta’m i digues-me”; i aquesta relació i la informació que tu els dones, t’ajuda una mica a trencar aquesta barreira, et sents més còmode, t’envoltes en un ambient on et sents ben rebuda. En el meu cas i, des de sempre, potser perquè he nascut aquí, des de petita els meus companys i jo érem iguals, no hi havia cap diferenciació. També recordo que al col·legi hi havia estudiants de Colòmbia i d’altres països que totalment igual, no hi havia cap diferenciació.

El que si que anava molt bé era la forma d’explicar, més ara que el fenomen d’immigració està pujant molt. El que s’ha de fer –i en el meu cas es feia– és fer una mica aquesta interculturalitat, els que estem aquí sapiguem que no ens podem deixar influir pels mitjans de comunicació, el que puguem veure, el que puguem sentir o el que ens diuen; sinó indagar una mica si volem saber què és això, investigar, preguntar a gent o, no sé, llegir i informar-te una mica, perquè desgraciadament, hi ha molts prejudicis i estem deixant formar tòpics i idees preconcebudes que tenim de diferents coses i si realment vols saber una mica, no costa gens, no? Però això, és lògic, per naturalesa, l’ésser humà, des de sempre, tendeix, a tot el que és diferent a ell, fer-ne un prejudici, això, és normal, perquè des de sempre, des de la prehistòria, ha passat. Aquest fet, aquesta mala informació, s’hauria de canviar per una educació en la interculturalitat; és a dir, girar una mica la truita.

La resposta de Yusef El Nasri

Gairebé podria dir el mateix que Kinda, perquè, ella va néixer aquí, però jo, vaig venir de jove. Tenia 9 anys i em vaig adaptar ràpid. Penso que el millor per adaptar-se, és relacionar-te amb altra gent, saber una mica de la seva cultura i explicar-li una mica de la teva, per adaptar-te millor en aquest món que és diferent, on canvia tot: l’idioma, la religió, la cultura... El millor per acostumar-te, és relacionar-te amb altra gent i moltes vegades són els pares, els que et poden ajudar a adaptar-te més o menys. Hi ha pares, tant musulmans, com cristians, com espanyols

D’esquerra a dreta: *Silvia Carrasco, Kinda Marrawi, Andreu Camps, Yusef El Nasri i Mila García.*

que, moltes vegades, donen informacions que no són del tot certes.

Tinc amics que són catalans i a vegades els deia, parlant de noies, mai no has sortit mai amb algú que no sigui espanyol, que sigui marroquí o musulmà? És clar, a vegades els parlen que un marroquí o un musulmà fa allò, i allò no és cert. Als nostres pares els passa el mateix, diuen una cosa i, en realitat, no és així. El millor per adaptar-se és conèixer les altres cultures, preguntar i anar amb els amics a casa seva, i que vinguin a casa teva i d’aquesta manera coneixen més la teva cultura.

Religió, fanatisme i política

També estaria bé fer una diferenciació entre religió, fanatisme i política. No té res a veure la política d’un país amb la religió. És el que, generalment, passa i una política pot prohibir fer qualsevol cosa i, això, no hem d’associar-ho a la religió. Si realment vols saber, cal buscar l’essència.

No perdem la memòria històrica

Sóc en Ramon Macaya, educador de l’Ajuntament d’Hospitalet. Voldria fer una reflexió en el sentit de vegades perdem la memòria històrica. Recordo que als anys setanta, jo estava en un seminari i se’ns prohibia veure per televisió patinatge artístic sobre gel, perquè sortien les xicotes amb les faldilles curtes, no? Recordem les nostres mares i la lluita per posar-se biki-

ni. Per exemple, encara algunes dones s’han de confessar amb una reixeta entremig, entre el capellà i..., si nó, mirem els confessionaris d’algunes esglésies, vull dir que no perdem aquesta memòria històrica. Rescató, també, el que deia la Kinda de la llibertat personal per treure’s el vel, per exemple, cosa que no hem tingut els cristians o catòlics, aquesta llibertat personal. L’Alcorà no té una jerarquia que l’interpreti, com el Vaticà. Nosaltres encara tenim un Vaticà que ens diu quan ens hem de divorciar, quan no, com hem de fer l’amor, si amb preservatiu o sense, ens legisla i ens normativitza sobre un munt de fets de la nostra vida quotidiana, no? Vull dir que no perdem de vista això i rescató de l’Alcorà aquest valor de llibertat individual i democràtic, no? Fins i tot, els països decideixen, democràticament, l’aplicació de l’Alcorà. Nosaltres no tenim aquesta llibertat democràtica perquè, subtilment, encara que vivim en un país laic, ens legislen sobre el divorci, sobre l’avortament, sobre l’eutanàsia i, aquí, podríem dir una sèrie d’etc.

El cas de l’atleta argelina

El problema que té Hassiva Burmerka, atleta argelina que va ser campiona olímpica de 1500 m. a Barcelona, no és que el govern li prohibeixi fer esport, sinó que hi ha un grup fanàtic que ha amenaçat de matar-la perquè no no els agrada que practiqui amb pantalons curts. I no només a ella, sinó també els cantants, com per

exemple, un que es diu Shap Halip que és molt famós. Ell tampoc pot anar a Algèria a cantar perquè està amenaçat, perquè li han dit que si torna a Algèria el mataran i per això està a França. I, això, és més, com ja s'ha dit, per fanatisme no per religió. Gràcies a ella, però, han sortit més atletes; la campiona de 1500 m a Sidney també va ser una atleta argelina.

Però si ella és realment creient i és musulmana, ha de conèixer els seus drets i saber aplicar-los. No hi ha cap prohibició i, ella, pot decidir en el moment que vol, el fet de canviar de vestuari. També sap que fer-ho no repercuteix en la pràctica d'una religió. En aquest sentit no hi hauria d'haver cap problema, però, és clar, s'hauria d'apel·lar a més recursos, a lluitar una mica més perquè se la senti. Ella és un exemple,afortunadament, és esportista i els mitjans de comunicació hi són presents, però el 80% de la població que no ho és i no se la pot sentir. Què passa amb aquesta gent, especialment les dones?

Les dones dintre del món musulmà estan sotmeses a la voluntat dels marits. Això, no hem d'oblidar que no ve de la religió sinó de la societat patriarcal que fomenta la dominació de l'home per sobre de la dona.

Obtenir la nacionalitat no és igual per tothom

Sóc Susana Montserrat, professora de l'INEFC de Lleida. Voldria preguntar a Yusef sobre la manera com va poder aconseguir la doble nacionalitat, l'espanyola i la marroquina. Relaciono aquesta pregunta amb les contradiccions legals de què ha parlat Andreu Camps.

Explicacions de l'atleta

Quan no ets ningú, quan ets una persona normal, et posen uns reglaments i quan ets un esportista, te'n posen uns altres i això no hauria de ser així, hauria de ser per tothom igual.

Vaig demanar la nacionalitat per primera vegada el 96, em van dir que no, deien que havia de fer 10 anys que estigués aquí i com que només en feia 8, em van dir que no. L'any 97 vaig tornar a demanar, altra vegada, la nacionalitat i em van dir que no, que fins que no complís els 10 anys d'estada no tindria la nacionalitat; només n'havien passat 9.

Quan l'any 98, al febrer, vaig córrer el campionat d'Espanya vaig fer una gran marca en els 3000 m, no va poder ser rècord perquè no tenia la nacionalitat, no comptava com a espanyol. A resultes d'allò, tot es va moure ràpid. Al cap de 6 mesos ja tenia la nacionalitat. Allò va ser més, per interessos seus que no per mi. Quan tenia 16 o 17 anys em feia molta il·lusió anar als campionats d'Europa de juvenils. Havia de quedar-me a casa i els meus companys anaven als campionats, i a aquella edat, m'afectava molt, sobretot, psicològicament. Veus que els teus amics estan allà, a un campionat, i tu, que també has guanyat la plaça, no pots estar-hi per aquest problema, perquè no tens la nacionalitat. Quan demostres que pots aportar nivell per Espanya, sí que et donen o et canvien una mica el reglament, i això no hauria de ser així.

El testimoni de l'entrenador

Hola, sóc en Jesús Velasco. Només volia dir una cosa que s'ha deixat en Yusef. Varem intentar moltes vegades que li donessin la nacionalitat. Guanyava el campionat d'Espanya però no pujava al podi. Esperar 10 anys era molt. Tampoc són 10 anys perquè s'hi sumen 2 o 3 més de tràmits; o sigui, que el seu problema s'agreujava.

Aquell febrer, quan va fer una gran marca i es va parlar una mica d'ell, s'hi va posar pel mig la Federació, el Consejo Superior de Deportes, tot això, però tampoc ni així ho va aconseguir. Les coses van canviar quan va anar a córrer al juny a Sevilla. Va guanyar a Fermín Cacho que, en aquells

moments, era el número 1 de l'atletisme espanyol. Tothom es preguntava qui era aquell marroquí que amb 18 anys havia guanyat Fermín Cacho. De cop, va sortir a l'AS, al Mundo Deportivo, al programa del José María García. Va sortir a tot arreu, televisions, reportatges, van venir Tele5, Canal Plus... al cap d'un mes ens van cridar. Vam anar a Madrid, va signar els papers i va obtenir la nacionalitat. Va ser més un tema mediàtic que res més, perquè ni la Federació ni el Consejo Superior de Deportes ho aconseguia.

El pitjor que recordo, és que quan va anar a Madrid a signar els papers, la secretària que hi havia va dir, "tu ets un endollat, perquè això es concedeix una o dues vegades a l'any, perquè és un decret presidencial, que es diu 'por carta naturaleza', que normalment és un escriptor que ha aconseguit un Premi Nobel"; i li deia "tu deus ser un 'tiu' molt important. Ell deia: 'jo vinc a signar els papers i a buscar el carnet d'identitat...'".

Més que res, aclarir que, va ser un tema dels mitjans de comunicació, de tota la premsa, però no perquè la premsa fes força a favor d'ell, sinó perquè va començar a sortir a tot arreu i llavors...

Cloenda

Com a moderadora d'aquesta taula rodona, voldria acabar, sobretot, agraint moltíssim la participació dels diferents membres de la taula. Heu fet aportacions molt importants per anar contra el reduccionisme i simplificació de què parlàvem a l'inici. La riquesa de les vostres aportacions i de les que, sens dubte, es faran aquests dies em porta a pensar en una proposta que ja la podem fer en aquest primer dia de les jornades sobre Esport i immigració: S'han equivocat amb el títol, havien d'haver estat anomenades Primeres Jornades d'Esport i Immigració, perquè ja veieu que el tema dona per moltes més.